

פרק ב

"נרצח"

נשמות ישראל כליל הסדר אחר חצות לילה, שעת אמירת "שיר השירים", [בכתי מתנת אפיקומן מלעילא].

שאת כל סימני הסדר אומרים הילדים להאב, שהוא מתחיל כחזן כל

סימן מסימני ליל הסדר, ובני עונים

קהל לחזן, פירוש סימן 'קדש' וכן

הלאה. ובעמדו כבר בסיום הסדר -

והילדים כבר ישנים - אזי העת שבו

השיר כביכול - הוא נעשה החזן

הקורא "נרצה" אל היהודי הנושם אחר

סיום ליל הסדר, ואומר לו השיר:

"נרצה. דע כי הינך רצוי לפני, חביב

אתה עלי". ואף היהודי נענה ואומר

להשיר - ככן העונה לאביו - "אכן

כן, הנני רצוי לפניך" [איך בין בייחיליגט

פאר דיך].

ונפתח הלב להבין את הבחי

הגבוהה דשיר השירים,

דרגת רעיונית, הבחי הגבוהה של קודש

הקדשים. דייקא אז, כאשר נתון

היהודי בעייפות גדולה - אחר כל

טרחות ההכנה להי"ט, וערכת שולחן

ליל הסדר ושתיית ד' כוסות, ושמורות

עיניו נעצמות עד כי נרדם וראשו מט

"נרצה" - המתנה הגדולה שף שיר

השירים, אחר חצות ליל הסדר

זמן אמירת 'שיר השירים' בקרב בית

ישראל, נשתרש ביותר ב'ליל

הסדר" אחר חצות הלילה - כעת הסימן

האחרון מסימני 'הסדר' "נרצה".

שורר 'שיר השירים' היא כללות כל

גלות וגאולת מצרים - כדרכת

כזה"ק (ח"ב קמ"ב) בשבת השירה הזאת,

"שהיא כללות כל התורה, כללות כל

מעשי בראשית. כללות סוד האבות.

כללות גלות מצרים וצאת בני ישראל

ממצרים ושירת הים. כללות עשרת

הזכרות וקיום הר סיני. ולכת ישראל

במדבר עד שנכנסו לארץ ונבנה להם

בית המקדש. כללות עיטורי השם

הקדוש העליון, באהבה ובחורה. כללות

גלויות ישראל בין העמים וגאולתם

מהם. כללות חזיונות המתים. מה שהיה,

מה שהוא, ומה שעתידי להיות כיום

השביעי כשיהיה שבת לה', כל אלה

בשיר השירים".

'נרצה' הוא סדר שיר השירים, שיהודי

מרגיש רצוי ואהוב בעיני

השירית. וזו המתנה הגדולה שמקבלין

שכב / "שיר השירים" ביפורים שף אהבה

העליון של "ישראל וקוב"ה חד". הרי, שכת האהבה כא מכת הציווי על האהבה.

וזהו, אחר שישראל כבר מאוחדים ומחוברים בשרושם העליון,

שם כבר אין שייך לומר 'אהבה', וכדהארץ ה'תניא הרבה, שהיכן שיש שניים, אהוב ונאהב (ובלשונו "יש מי

שאוהב"), אזי שייך לומר 'אהבה'. אך אם שורש האהבה הוא משום האחרות, הרי

שבהגיעם למקום האחדות - כבר אין 'שפת אהבה' אלא 'התכללות' מוחלטת [שוה סוד לית שמאלא בעתקא' כנ"ל].

אחד ממש. זו דרגת שיר השירים".

נמצא שיש כמה חלוקות בדבר: שיש מקום שבו אין שייך לדבר כלל

מאהבה, היכן שבשורש אין חיבור נכון

כין הגוי לבוא ית'. אך היכן שאפשר

לדבר מאהבה, היינו במקום שיש חיבור

שורשי ועליון, שם יש כ' דרגות:

הראשונה היא במקום שעדיין יש מי

שאוהב [דרגת היחוד הקטנה, כ"ע (בערכין).

ז"ו, ר"ה]. והשניה, "חולי אהבה", היינו

במקום שיש התכללות מוחלטת, [דרגת

אצילות (בערכין), י"ה] שכבר אין אהב

ונאהב אלא כישול והתכללות להיחוס

אחד ממש. זו דרגת שיר השירים".

אך מאין באה נצמחה אהבה עזה וחשוקה נפלאה כזו בלב ישראל, בזה נחלקי. הורה"ק סובר שמטיני באה להם שנאמר "שקני מגשיקות פיהו והיו דבקים באהבה עד לכות הנפש, וכמ"ש (סיד ה' ו) נפשי צאה בדברי' עד שחורדי עליהם הקב"ה טל שעזידי להזיח בו מתימ וחחי' אותם (בכס"ט שח' פה) ע"כ אז הוכשרו ישראל לנרבה כזו שהיתה בכל לבם ובכל נפשם ובכל מאדם, שהיו כלי להשואת הרוחניות. ורבותינו ז"ל במדרשים סברו שאחר מעשה העזל היו ישראל בעיני עצמם כמתאישים ושבר לבם כחרס הנשבר עד שקבלו עליהם כעצמם להתנצל את עדים מהר חורב ולהגות מדרס למלכיות ולמלאך המות והיו כעלי תשובה גמורים שאין כמותם, כע"ת משכין ל' בחילא יחירי ונפתחו להם י"ג מרות של רחמים, משם נצמדה אהבה רבה כנ"ל לנרבה, וע"כ טרם שנעשה העגל ותשובתם הגדולה מעומקא דליבא לא הי' מקום לציווי על מלאכת המשכן", עכ"ל.

ועתה הבן כי מצינו בזה את ב' גונוי ההשתוקקות: לפי המדרשים הנ"ל, מיירי שכת הבעל תשובה

בגלותו - "בחילא יחירי" - זה פעל את ההשתוקקות. אך להדרך הנוספת, כפינו היתה דרגת

"יה בשלימות, ובמשכן נעשה קוצו של יוד ומשם באה ההשתוקקות הגדולה שבנרבת המשכן.

ונאווה", היינו שדעתו לא תיחלש ויהי מה, כי בורה אני כמעלתי ותיכבותי לפני המקום.

ואף כי נלקחין המוחין, כדאי מהארז"ל (שעה"כ דודשי הפסח ח)

שבמוצאי יו"ט ראשון מסתלקין המוחין [שאינו סילוק אמיתי, אלא בערכין כלפי הדרגה הבאה, נודע בכתיבי מן הדשי"ש ז"ל וכבר הובא סוד הדבר כאורכה בפרק ע"ד עיי"ש] - אך מ"מ מבין שמתקיים בו "משכני אחריך נרצה", וכהמשל דאי בספה"ק לאב הנתון הענוג לבנו ומסלקו הימנו כדי שיריץ אחריך. כעין חינוך השקוע בשעשועי הילדות, שכאשר רואה את אמו, ערב הכל והולך אחריה. וכמו"כ מבין יהודי בכל קטנות, תהיה אשר תהיה, שהכל הוא מעין זה - שהשי"ת מתענג למושכו אחריך.

(וירועים דברי הבעש"ט הק' ספר יחונת פסי' פ' תודיע ד"ב ע"ג) דו"ל: "שמעתי 'הדאי שמר, מה שאין כן הספק הוא בקליפות וחיצונים. ומובא בשם הבעש"ט זצוקללה"ה לומר תמיד קודם השינה חרות זה, 'הדאי שמו כן תהלתו, והוא מסוגל להברית שדין ודוחות ולילין ממי שאמרו, עכ"ל. (מקור מים חיים פרשת נח עמוד התפלה, ועי' בעבודת ישראל אבות פ').

(ט) **עבודת ישראל** (אבות א שו): "דבן גמליאל אומר עשה לך רב, רצ"ל כשלומד או מתפלל תעשה לך רב הוא הבורא יתברך הוא לגנוך ולמנוך להועיל. והסתלק מן הספק, רצ"ל שלא יהא לך זאת לספק אצלך, רק תחשוב שבדאי הבורא יתברך מצוי אצלך, כי הוא לעילא מכל עלמין ותחת כל עלמין ובנו כל עלמין וליח אתר פני מיניה כלל. כי זה הוא עיקר עבודת הבורא יתברך לצייר תמיד באמת ובתמים מציאות

ועי"כ כליל הסדר, אחר חצות לילה, קוראים ישראל מגילת שיר השירים - שהיא סוד ושורש תורה שבעל פה. כי כ"כ רצויים או לפני השי"ת, עד שמוסר בידם את הכח שיוכלו לדבר ולחדש בתורה והשי"ת יסכים עמם, שזה עיקר תושבע"פ - סוד מגילת 'שיר השירים', אשר קריאתה אחר חצות, היא ההמשך והביטוי הכי גדול ל"נרצה".

סוד וודאות דקדושה

וודאות ד'נרצה' הוא סוד וודאות דקדושה. כי מה גדולה נחת הרוח להשי"ת כשרואה וודאות כזו אצל היהודי. כמו אב שכנו נסבך בספיקות שנות הונג'ים, אם טוב או אינו וכו', והנה רואה שיש לבנו הוודאות הברורה שהשי"ת חפץ בו - כמה עונג ושמחה יש לאב מזה. וק"ו כאשר השי"ת רואה שאחרי ככלות כל מה שעובר על יהודי, מ"מ אינו מאבד את הוודאות שלו בדבר עצם מעלתו.

וון היא אמירה של וודאות שאומרת כנסת ישראל (שה"ש א) "אל תראוני שאני שחרחרת" וכו' שחורה אני

צדיק באמונתו יחיה
כאשר יש אמונה, יש כלי לחינן להשפיע. ככל שיש ליהודי יותר אמונה, כך יש מקום לאור הצדיק ליבנס אצלו. וכמידת האמונה שיש ליהודי, כך מידת אור הצדיק המאיר בו, וזה 'צדיק באמונתו יחיה' (חבקוק ב עפ"י מה שדדשו בזה) - שכפי אמונת המקבל, כך יחזייה מאור הצדיק.

יהודי מגיע לליל הסדר ומאמין בכל חנוכה קטנה. מסדר את הקערה בתמימות ובפשיטות, מאמין שע"י מעשיו נפעלים דברים עליונים בכל העולמות, ומציאות זו ברורה אצלו, מאמין שהמעשה הפשוט שלו - שמניח הורוע כאן והביצה כאן וכו' - גורם פעולה בפועל ממש. לזאת יקרא "דעתן מתיישבת" (וכן בשאר חלקי עבודת ה' לפיטה ולמעדיה).

וכאשר האמונה שבו הולכת ומתיישבת יותר ויותר - כבר אינו חושב למפרע איך שעבר עליו ליל הסדר, וכל ערב הפסח, ואמירת ההלל בביהכ"ס וכו' - כי מבין שהוא אשר יתפאר בו השי"ת, וקראו "אחותי רעיתי", ומציאות החיים שלו, כפי שהוא, גורמת שעשועים ונחת רוח להשי"ת. עד שבהגיעו לאחר חצות הלילה, חסר כוחות, כל כולו בחי "נרצה". כולו בחי שיר השירים, קודש הקדשים.

משם הגר"ח מבריסק זצ"ל שכאמרו פעם מהלך מסוים בסוגיא, אמרו לו שכבר כתוב כן בספר פלוני, ואמר להם שאינו כן, כי בספר ההוא כתב המחבר את המהלך הזה בין עוד מהלכים - וזו הוכחה שאין בעיניו תוקף למהלך זה לברו. ברם אני אומר רק את המהלך הזה, ואני רואה בו כל כך אמת עד שמפכתו הנני מוכי להחזיר עגונה, ועי"כ אל תאמרו לי שאף הוא אמר כן.

וכמו"כ בעבודת ה', שבשנות הונג'רים אזי נעשית כל השגה לדרגה נוספת, גג על גג, ומוסיף עוד עבודה ועוד ידיעה וכו'. אך בהתבגרו אין את הסערה והחריפות. ומציאות החיים מביאה אותו ליתר עייפות וכבר אין בכוחו לפעול עבודות קשות. כעבר יכול היה להאריך שעות, ונשתנתה לגמרי מציאות החיים.

אבל זאת בידו, הכח של "דעתן מתיישבת עליהם" לקלוט אל פנימיותו את סוד "נרצה". שאין זה עוד פשט ומהלך כעניני ליל הסדר, אלא סוד הסודות בינו לקונו. כי יש המוכה למאד בפירושים ודרושים, אך הוא עצמו אינו מצוי במקום הדיברים שלו. ברם זה המיושב, מאמין בכזית מצה אשר אכל, מאמין ש"נרצה" לקונו. וסימנך שהמאמין ב'נרצה', אף מאמין בתחומין ד"כי נרצה עונה" (ישעיה מ), ולבו שלם בקרבו אחר החיקון שקיבל **מכתבו** הארז"ל ומהצדיק, ואינו חושש עוד ואכמ"ל.

יחיה את הרגעים האחרונים של ימי החיים. שאם בחלישות הדעת ח"ו, על שבעבר זכה ליותר ועתה לא, אזי "בכו להולך" (ידימה כב).

אך אם בשעת 'נרצה' היתה בו הארת שיר השירים, הכח לשמוע את הקול הקורא לו "רעייתי" ומבשרו "נרצה", והיה לו הכח להיות נענה ואומר: "אכן, במצב שלי, הנני רצוני" - אזי חי בסוד זה בשעת ההסתלקות. ויודע כינו לקונו שרצוי לפניו, כי הוא-הוא "ישראל אשר בו יתפאר", או אז "ותשחק ליום אחרון" - תחזק נשמתו בהשכינה הק' ותפירד מהגוף להחצנות לפני קונה ובהאי קטירא יתקטר.

עליו בהסתכלות של עוה"ז ומבלבלים אותו. כבר מצוי כמעט במקום אחר, במקום החכלית - ודעתו אינה צלולה כפי שהיה ראוי שיהיה באותה שעה גדולה.

עתה מכין, שכל החיים הוי "ליל הסדר" אריכתא, ועתה היא הכחי של חצות לילה שהכל תם ונשלם. לא נותר מאומה מן הישולחן עורך, הילדים הלכו להם ונותר הוא לבדו חדל אונים ואפס כוח. כ"כ הרבה רכרו והתכוננו לקראת הלילה הקודש הזה, והנה גם הוא חלף ועבר ואינו.

עתה היא שעת "נרצה", להמודע ולהיגלות שכיצד שהיה חי את כן

ה"נרצה" בסיומא דליל הסדר - כך

בפסח עצמו, ומכח 'מדה טובה מרובה' אפילו בשאר ימות השנה.

"נרצה" ליום אחרון

ובקרב חברים ידובר, בסוד "ותשחק ליום אחרון" (משלי לא), על אודות יום ההסתלקות, יום הפקידה של צאת הנשמה מן הגוף. שהרי מאן יימר שיהא לו מוחין, ויותר קרוב לומר שתגדל הקטנות למאד, ומי יגלה עפר מעיני מתי ישראל ויקומו ויעידו כי כן הוא.

ודרי עומד ביום הגדול אשר אליו מתכוננים כל החיים, והנה הולך וקרב הרגע של התרבות ורוחו בשורשה, בחי החיים - ולבו ומוחו כל עמו. יש ומבקש לומר איזה דבר שבקדושה, להחזיר מוחין, ואינו יכול מפני הלכות גוף נקי, ה' ישמרנו. עוד מעט ואינו, והסוככים אותו סכרים כי מן הסתם כבר אינו שומע, ומדברים

'משהו' נרצה'

אין לך עונש בעולם, כמי שאין לו את סוד 'נרצה', שהרי גן העדן פתוח לפניו - ואינו נכנס בו, מחמת שאינו מאמין. שזה סוד "להט החרב המתהפכת לשמור את דרך עץ החיים" (בראשית ג), שאין צריך למנעול - כי נעלו את מוחו וממילא נותר בחוץ.

ומדה טובה מרובה, אין לך הארת חיים כהארת "נרצה". כל לב יודע איזו מהפכה של אור נעשתה בקרבו מימשהו "נרצה". הן כה עצום ורב העמל ליהוד מימשהו חמץ, וכמה יגיעות עמלים ליהוד מספק ספיקא בזה, ומדה טובה מרובה איזה אלומת אור מאירה את כל החיים מכח ספק ספיקא ד"משהו-נרצה" - שבהתייבשותה על הלב, פועלת גדולות ונצורות, השגות של שנים רבות, מה שאלפי הסברים לא הועילו. הוזכה בזה, קיבל מתנת נצח, כי "משהו נרצה" אינו בטל לעולם,

הבוא יתברך בלי שום ספק כלל, וכמו שהוא עומד בפני חבירו כי ודאי כן הוא. זה יהודאי שמו כן חלהו, רצ"ל שיעקר העברה והתפלה חלוי בירדאי שמי' שיציר תמיד בודאי שהשי"ת לגנד עיניו ורואה כמעשיו, וכפי גודל האמונה בואת כן חלהו, וכמו שמצינו בדוד המלך ע"ה שאמר (דה"א א כט, ז) ויתברך דוד אית יהוה, ר"ת דראי. שבתחלה היה מציייר לפניו שבודאי מציאות הבורא יתברך הוא בלי שום ספק, וכמו שמשו רבינו ע"ה עלה בשם זה לרקייע, שהיה מציייר תמיד לפניו זאת ועלה במעלות עד רום רקיע, ועל כל פנים אם אין ביכולתנו לעשות כזאת, על כל פנים נציייר נגדנו מה שאמר דוד המלך ע"ה שיתני ה' כי, ששם התייה יהא תמיד מציייר לגדנו אמינות הוייתו שהוא הוה ומהוה כל היותו. ואנו אומרים 'הואנו ה' חסדך', יצ"ל כן שוראנו ה', זהו החסדך. שתשפיע לנו בהיותך לחשוב תמיד באמינות היותך. וישעך חתן לנו, כי הנה ודאי הבורא יתברך חושק בנו תמיד ומשתוקק עלינו תמיד, אך אנו מתפללין וישעייך חתן לנו לשון פונה, כמו ואל קין וגו' לא שעה (בראשית ה, ה), שתתן לבלבנו שגם אנו נשתוקק אליך להסתר בצל כנפייך."